مقاله پژوهشی اصیل

مجلـــــه‌ی توسـعه‌ی آمـوزش در علـوم پزشـــکی
دوره‌ی ۹، شماره ۲۱، بهار ۹۵ ، صفحات ۹۳ تا ۱۰۲

ارزیابی ابعاد اخلاق حرفه‌ای تدریس اعضای هیات علمی از دیدگاه دانشجویان دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه شاهد

حسن نجفی[۱]، دکتر حسن ملکی[۲]، دکتر محسن فرمهینی‌فراهانی[۳]، دکتر رضا جعفری‌هرندی[٤]

نویسنده مسوول: تهران، دانشگاه علامه طباطبایی، گروه مطالعات برنامه‌ی درسی hnajafih@yahoo.com

دریافت: ۹٤/۲/۲۲ پذیرش: ۹٤/۷/۱۲

چکیده

زمینه و هدف: *هر شغلی دارای کدهای اخلاقی متناسب با ساختار ویژه خود است که اخلاق حرفه‌ای نام دارد. اساتید دانشگاه‌ها به عنوان افرادی که مسوولیت تعلیم و تربیت دانشجویان را به عهده دارند باید نسبت به اخلاق حرفه‌ای تدریس آگاهی داشته باشند و با پایبندی به آن سلامت فرایند یاددهی - یادگیری را تضمین نمایند. این پژوهش با هدف ارزیابی ابعاد اخلاق حرفه‌ای تدریس اعضای هیات علمی از دیدگاه دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه شاهد انجام شد.*

روش بررسی: *مطالعه‌ی توصیفی – مقطعی حاضر با مشارکت ۹۰ دانشجو که با روش نمونه گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شده بودند، انجام پذیرفت. ابزار پژوهش، پرسش‌نامه محقق ساخته مشتمل بر ٦ بعد و ٤٨ گویه بود که روایی محتوایی و صوری آن از دید متخصصان مورد تایید قرار گرفته و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ تعیین شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها و به کمک آمار توصیفی و T تک نمونه‌ای انجام گرفت.*

یافته‌ها: *دانشجویان ویژگی‌های شخصیتی (۳/٤۰±۰/۷۱)، اشراف بر محتوا (۳/۳۹±۰/۷۹)، تسلط بر روش‌های تدریس (۳/۳۳±۰/۸٦)، شناخت وجوه مختلف یادگیرنده (۳/۰٤±۰/۸۲)، ارزشیابی استاندارد (۳/٤۲±۰/۸٦) و رعایت قوانین آموزشی (۳/٦۳±۰/۸۳) که ابعاد اخلاق حرفه‌ای تدریس اعضای هیات علمی می‌باشند را در حد بالاتر از متوسط ارزیابی نمودند.*

نتیجه‌گیری: *تلاش در جهت تهیه و تدوین منشور اخلاق حرفه‌ای تدریس در دانشگاه‌ها با کمک مسوولین امر و صاحب‌نظران از یکسو و گنجاندن آن در محتوای برنامه‌های درسی ضمن خدمت اساتید از سوی دیگر می‌تواند کمک شایانی به بهبود وضعیت این امر نماید.*

واژگان کلیدی: اخلاق حرفه‌ای و تدریس، اعضای هیات علمی، دیدگاه دانشجویان.

مقدمه

تدریس به معنی هرگونه فعالیت برنامه‌ریزی شده است که به منظور ایجاد یادگیری در افراد و تغییر لازم در رفتار آن‌ها طراحی و اجرا می‌شود (۱). در نظام‌های دانشگاهی اثربخشی این فرایند به عنوان یک حوزه مهم به مجموعه‌ای از عوامل فردی و سازمانی بستگی دارد (۲). در این میان برخورداری اعضای هیات علمی از قابلیت‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای و الزام آنان به رعایت مجموعه‌ای از اصول و استانداردهای حرفه‌ای در فرایند تدریس نقش تعیین کننده‌ای در افزایش اثربخشی فعالیت‌های آموزشی دارد. در واقع رعایت استانداردهای اخلاق حرفه‌ای در تدریس به منزله یک منشور

۱- دانشجوی دکترای مطالعات برنامه درسی، گروه مطالعات برنامه درسی دانشگاه علامه طباطبایی،تهران ،ایران

۲- دکترای تخصصی مطالعات برنامه درسی، استاد گروه مطالعات برنامه درسی دانشگاه علامه طباطبایی،تهران، ایران

۳- دکترای تخصصی فلسفه تعلیم و تربیت، دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه شاهد، تهران،ایران

٤- دکترای تخصصی مطالعات برنامه درسی، استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه قم،قم، ایران

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

اخلاق حرفه‌ای تلقی می‌گردد که اهتمام اساتید به آن‌ها در تعامل با دانشجویان، همکاران و مجموعه سازمانی دانشگاه می‌تواند علاوه بر افزایش کارآمدی در بازده تدریس، به سطح بالایی از رضامندی ذی‌نفعان چنین فرایندی علی‌الخصوص دانشجویان بینجامد (۳). استانداردهای اخلاق حرفه‌ای به مجموعه‌ای از اصول اطلاق می‌شوند که در صورت پیروی از آن، ارزش‌هایی چون اعتماد، رفتار مناسب کاری، انصاف و مهربانی ارتقاء می‌یابند (٤). چنین استانداردهایی در حوزه آموزش به مفهوم پاسخ‌گویی متقابل و پاسخ‌گویی افرادی که متولی نیل به یک آموزش کیفی هستند، می‌باشد (۵). هدف کلی این استانداردها بهبود، تلاش و کارایی در خدمات افراد درگیر در حرفه معلمی و ارائه راهنمایی‌های حرفه‌ای به آنان از طریق تدوین هنجارهای رفتار حرفه‌ای می‌باشد (۷ و ٦). بررسی جایگاه و وضعیت استانداردها و ابعاد اخلاق حرفه‌ای در نظام دانشگاهی کشور می‌تواند به سیاستگذاران، مدیران و برنامه‌ریزان آموزش عالی در اتخاذ راهبردهای مناسب برای کاهش شکاف بین وضع موجود و مطلوب در این زمینه و ارتقای وضعیت چنین عواملی مدد رساند. در پژوهش‌های مختلفی به بررسی تعاملی تدریس و اخلاق پرداخته شده است؛ از جمله در پژوهش آقاخانی و همکاران مشخص شد که اساتید با رعایت اخلاق حرفه‌ای نقش مهمی در بهبود عملکرد دانشجویان دارند (۸). نتایج پژوهش فرمهینی فراهانی و ضیائیان علیپور نیز حاکی از آن است که شناسایی و به کارگیری مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای تدریس همانند رفتار کلاسی، سابقه تدریس، روش تدریس، شخصیت فردی، تدریس سؤال محور و توأم با مشارکت دانشجویان و قدرت ارتباط می‌تواند بر کیفیت تدریس اساتید اثرگذار باشد (۹). ایمانی پور در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بر اساس مبانی اخلاق حرفه‌ای معلمی، یک استاد در دو بعد باید خود را ملزم به رعایت اصول اخلاقی بداند؛ اول، به جهت جایگاه تاثیرگذاری که بر رفتار و افکار فراگیران دارد، باید خود را آراسته به فضایل اخلاقی نماید و بداند موثرترین روش در انتقال ارزش‌های اخلاقی مثبت، آشکار شدن آن‌ها در رفتار واقعی مدرس است. دوم، به جهت وظیفه‌ای که در قبال برآوردن نیازهای آموزشی دانشجویان دارد، باید با رعایت حداکثری اصول اخلاقی در انجام وظایف حرفه‌ای، مسوولیت‌های آموزشی خود را به بهترین نحو به انجام رساند (۱۰). در مطالعه مطلبی‌فرد و همکاران، پس از بررسی‌های کیفی فراوان نشانگرهای حرفه‌ای و اخلاقی تدریس از نظر دانشجویان کارشناسی ارشد در قالب هشت مولفه کارآمدی در آموزش، کارآمدی در ارایه‌ی محتوا، تعامل حرفه‌ای، توجه به رشد همه جانبه دانشجویان، احترام به همکاران، فضای بحثی مناسب در کلاس، احترام به کلاس و ارزشیابی شناسایی شدند که می‌توانند موجب تسهیل یادگیری گردند (۱۱). همچنین در پژوهش دیگری قربانی و همکاران همسوسازی روش‌های یاددهی - یادگیری استاد با نیازها و استعدادهای دانشجو، تسلط بر محتوا، احترام به دانشجو و درگیر کردن دانشجو در بحث کلاسی به عنوان مهم‌ترین مولفه‌های اخلاقی تاثیرگذار بر حرفه تدریس معرفی شدند (۱۲).

با توجه به این که تا کنون پژوهشی جامع، در ارتباط با اخلاق حرفه‌ای تدریس در آموزش پزشکی صورت نپذیرفته، این پژوهش با هدف ارزیابی ابعاد اخلاق حرفه‌ای تدریس اعضای هیات علمی از دیدگاه دانشجویان دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه شاهد طراحی و اجرا گردید.

روش بررسی

پژوهش حاضر از نظر هدف و نتایج بدست آمده در گروه تحقیقات کاربردی و از نظر جمع‌آوری و کنترل متغیرها در گروه تحقیقات توصیفی - مقطعی قرار دارد. جامعه‌ی آماری این پژوهش، کلیه‌ی دانشجویان دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه شاهد در نیمسال دوم تحصیلی ۹٤ - ۹۳ می باشند که از میان آنان ۹۰ نفر به عنوان نمونه برآورد و با استفاده از روش

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسش‌نامه محقق ساخته "اخلاق حرفه‌ای تدریس استاد" بود که با استفاده از مبانی نظری و سوابق پژوهشی مرتبط با اصول و معیارهای اخلاقی تدریس اثربخش از جمله: شریفیان و همکاران (۱۳)، سلطان زاده و همکاران (۱٤)، امراهی و همکاران (۱۵)، کاظم‌پور و همکاران (۱٦)، عزیزی (۱۷)، پیمان و همکاران (۱۸)، فراستخواه (۱۹)، سبحانی‌نژاد، زمانی‌منش (۲۰)، نجیمی و همکاران (۲۱)، ظهوری، اسلامی‌نژاد (۲۲)، مظلومی و همکاران (۲۳)، معزی و همکاران (۳٤)، غفوریان و همکاران (۲۵)، برهانی و همکاران (۲٦)، امینی، هنردار (۲۷)، ضرغامی، رمضانی (۲۸)، مظلومی محمودآباد و همکاران (۲۹) مونا، النمر (۳۰)، آل‌ویشاهی، کک (۳۱)، زدنک، شاخر (۳۲)، سگارو (۳۳)، پین، پرسلی (۳٤)، بیرکلند (۳۵) و بون (۳٦) در قالب ٦ بعد کلی ویژگی‌های شخصیتی (۱۹ گویه)، اشراف بر محتوا (۷ گویه)، تسلط بر شیوه‌های تدریس (۵ گویه)، شناخت وجوه مختلف یادگیرنده (۵ گویه)، ارزشیابی استاندارد (۷ گویه)، رعایت قوانین آموزشی (۵ گویه) طراحی شده بود. پیوستار پاسخ‌های آن در مقیاس لیکرت از خیلی کم (۱ امتیاز) تا خیلی زیاد (۵ امتیاز) تنظیم شد. روایی صوری و محتوایی آن توسط ۱۹ نفر از متخصصان دانشگاهی مورد تایید قرار گرفت. همچنین پایایی پرسش‌نامه مزبور در مطالعه‌ی مقدماتی با ۳۰ نفر از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ تعیین شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS 20 و به کمک آمار توصیفی و آزمون T تک نمونه‌ای (به منظور مقایسه‌ی میانگین نمونه با میانگین جامعه)انجام‌گرفت. لازم به‌ذکراست که قبل از استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای، برای بررسی نرمال بودن نشانگرهای پژوهش‌از آزمون کولموگروف–اسمیرنوف استفاده شد.

یافته‌ها

با توجه به همکـاری شایستـه دانشجـویان و پیگیری‌های محققان، همه ۹۰ پرسش‌نامه توزیع شده، تکمیل و برگردانده شد (نرخ پاسخ‌دهی ۱۰۰ درصد بود). از این تعداد ۳۹ دانشجو پسر (٤۳/۳ درصد) و ۵۱ دانشجودختر (۵٦/۷ درصد) بودند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که دانشجویان همه ابعاد اخلاق حرفه‌ای تدریس اعضای هیات علمی را [ویژگی‌های شخصیتی (۳/٤۰±۰/۷۱)، اشراف بر محتوا (۳/۳۹±۰/۷۹)، تسلط بر روش‌های تدریس (۳/۳۳±۰/۸٦)، شناخت وجوه مختلف یادگیرنده (۳/۰٤±۰/۸۲)، ارزشیابی استاندارد (۳/٤۲±۰/۸٦) و رعایت قوانین آموزشی (۳/٦۳±۰/۸۳)] بالاتر از متوسط ارزیابی نمودند (جدول ۱). همچنین یافته‌های استنباطی این بخش بیانگر آن بود که به جز بعد شناخت وجوه مختلف یادگیرنده (p=۰/٦۱۰) در میان سایر ابعاد، اختلاف میانگین نسبت به حد متوسط معنی‌دار بود (p=۰/۰۰۰۵).

یافته‌های مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهند که در بعد ویژگی‌های شخصیتی مولفه پرهیز از شوخی‌های زننده با میانگین ۳/۸٤±۰/۹۵ بیش‌ترین و مولفه مسئولیت‌پذیری نسبت به دانشجویان با میانگین ۱/۰۱±۰/۱۰ کم‌ترین میانگین را داشتند.در مورد بعد اشراف بر محتوا نتایج نشان داد که مولفه استفاده از شواهد پژوهشی برای تبیین مواضع تئوری با میانگین ۳/٦۳±۱/۰۱ بیش‌ترین و مولفه برقراری ارتباط عمودی مناسبی بین مباحث درسی مختلف با میانگین ۲/۸٦±۰/٦۸ کم‌ترین میانگین را داشتند.در ارتباط با بعد تسلط بر روش‌های تدریس نتایج نشان داد که مولفه اهمیت دادن به مشارکت دانشجویان با میانگین ۳/٦۵±۱/۰۱ بیش‌ترین و مولفه سازماندهی مناسب موضوعات درسی در قالب طرح درس ترمی با میانگین ۳/۰۲±۱/۱۰ کم‌ترین میانگین را داشتند. نتایج‌در ارتباط با بعد شناخت وجوه مختلف یادگیرنده نشان داد که مولفه تقویت متوازن حیطه‌های شناختی، عاطفی و عملکردی یادگیرندگان با میانگین ۳/٦۵±۱/۰۱ بیش‌ترین و مولفه توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان با میانگین

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

۱/۰۹±۳/۱۱ کم‌ترین میانگین را داشتند. در مورد بعد ارزشیابی استاندارد نتایج نشان داد که مولفه تعیین روش ارزشیابی از قبل با میانگین ۱/۰٤±۳/٦۲ بیش‌ترین و مولفه تعیین وقت برای بررسی برگه‌ها و اعتراضات احتمالی با میانگین ۱/۰۱±۳/۲۷ کم‌ترین میانگین را داشتند.

در نهایت از نظر بعد رعایت قوانین آموزشی مولفه متعهد بودن نسبت به آئین‌نامه‌های دانشگاه با میانگین ۱/۰۵±۳/۹۲ بیش‌ترین و مولفه مطابقت تکالیف تعیین شده با اهداف آموزشی با میانگین ۱/۰۷±۳/۳۵ کم‌ترین میانگین را داشتند.

همچنین با تاکید بر میزان مقادیر t به دست آمده در جدول ۲، می‌توان مطرح نمود که از دیدگاه پاسخگویان به جز مولفه‌های برقراری ارتباط عمودی مناسبی بین مباحث درسی مختلف (p=۰/۰٦۸)، بهره‌گیری از روش‌های متنوع تدریس (p=۰/۱۰۱)، سازماندهی مناسب موضوعات درسی در قالب طرح درس ترمی (p=۰/۸٤۹)، توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان (p=۰/۱۵۲) و شناخت نیازهای دانشجویان (p=۰/۲۹۹)، در سایر مولفه‌ها اختلاف میانگین، نسبت به حد متوسط معنی‌دار است.

جدول۱: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای مرتبط با دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزیابی ابعاد اخلاق حرفه‌ای تدریس اساتید

ابعاد آماره	میانگین و انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معناداری	اهمیت کاربردی
ویژگی‌های شخصیتی	۳/٤۰±۰/۷۱	۵/۳۵٦	۸۹	<۰/۰۰۰۵	بیشتر از متوسط
اشراف بر محتوا	۳/۳۹±۰/۷۹	٤/٦۵٦	۸۹	<۰/۰۰۰۵	بیشتر از متوسط
تسلط بر روش‌های تدریس	۳/۳۳±۰/۸٦	۳/٦۱٦	۸۹	<۰/۰۰۰۵	بیشتر از متوسط
شناخت وجوه مختلف یادگیرنده	۳/۰٤±۰/۸۲	۰/۵۱۳	۸۹	۰/٦۱۰	بیشتر از متوسط
ارزشیابی استاندارد	۳/٤۲±۰/۸٦	٤/٦٤٦	۸۹	<۰/۰۰۰۵	بیشتر از متوسط
رعایت قوانین آموزشی	۳/٦۳±۰/۸۳	۷/۱۹۷	۸۹	<۰/۰۰۰۵	بیشتر از متوسط (زیاد)

جدول۲: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای مرتبط با دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزیابی مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای تدریس اساتید

		مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای تدریس	میانگین و انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معنا داری
ویژگی های شخصیتی	۱	توجه به آراستگی ظاهری خویش	۲/۵۸± ۱/۵۰	-۲/۵۹۰	۸۹	۰/۰۱۱
	۲	برخورداری از روابط انسانی خوب	۳/۷۰±۱/۰۱	٦/۵۷۱	۸۹	<۰/۰۰۰۵
	۳	التزام عملی به ارزش‌های دینی	۳/۵۷±۰/۸۰	٦/۷۹۲	۸۹	<۰/۰۰۰۵
	٤	توام بودن بازخوردها با سعه صدر	۳/۵۱±۰/۹۲	۵/۲۳۰	۸۹	<۰/۰۰۰۵
	۵	مسوولیت‌پذیری نسبت به دانشجویان	۱/۰۱±۰/۱۰	-۱۷۹/۰۰۰	۸۹	<۰/۰۰۰۵
	٦	پرهیز از شوخی‌های زننده	۳/۸٤±۰/۹۵	۸/۳٤۹	۸۹	<۰/۰۰۰۵
	۷	دوری جستن از توبیخ و سرزنش	۳/٦۱±۱/۰۸	۵/۳۲۸	۸۹	<۰/۰۰۰۵
	۸	داشتن انگیزه کافی برای تدریس	۳/۷۰±۱/۰۵	٦/۳۰۰	۸۹	<۰/۰۰۰۵
	۹	انتقادپذیر بودن در برابر اظهارات دانشجویان	۳/۳۱±۱/۱۱	۲/٦۳۹	۸۹	۰/۰۱۰
	۱۰	عدم برقراری تبعیض جنسیتی در برخورد با دانشجویان	۳/٤٦±۱/۱۳	۳/۹۰۵	۸۹	<۰/۰۰۰۵
	۱۱	زیر سوال نبردن عملکرد سایر اساتید	۳/۵٦±۱/۰۲	۵/۲۲۸	۸۹	<۰/۰۰۰۵
	۱۲	استقبال از تصمیم‌گیری‌های جمعی	۳/۵۸±۰/۹۸	۵/٦۹۰	۸۹	<۰/۰۰۰۵

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

۱۳	متعهد بودن نسبت به حفظ اسرار دانشجویان	۳/٦٥±۰/۹٦	٦/٤٦٦	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۱٤	داشتن بینش و بصیرت کافی نسبت به رفتار دانشجویان	۳/٤۷±۰/۹٦	٤/۷۰۹	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۱٥	استفاده نکردن از دانشجویان جهت انجام امور شخصی	۳/٥۸±۱/۲۱	٤/٥۹۱	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۱٦	توجه به امانت‌داری از بیت‌المال در استفاده از ابزارهای آموزشی	۳/۷٥±۱/۰٦	٦/۷٤۱	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۱۷	اهتمام به حسن خلق	۳/۷۳±۱/۰۳	٦/۷۱۳	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۱۸	برخورداری از عزت نفس مطلوب	۳/٦۷±۱/۱۲	٥/۷٤۱	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۱۹	امکان دسترسی در ساعات غیر درسی	۳/۳۲±۱/۲۱	۲/٥۱۳	۸۹	۰/۰۱٤
۲۰	استفاده از شواهد پژوهشی برای تبیین مواضع تئوری	۳/٦۳±۱/۰۱	٥/۹٤٥	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۲۱	تدریس موضوعات بدون گزینش شخصی	۳/٦۰±۰/۸۷	٦/٥۳۱	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۲۲	برقراری ارتباط افقی مناسبی بین مباحث درسی مختلف	۳/٥۱±۱/۰۱	٤/۷٥٦	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۲۳	برقراری ارتباط عمودی مناسبی بین مباحث درسی مختلف	۲/۸٦±۰/٦۸	−۱/۸٤٥	۸۹	۰/۰٦۸
۲٤	تسلط به شیوه‌های تحلیل و انتخاب محتوا	۳/٤۲±۱/۱۲	۳/٥۷۱	۸۹	۰/۰۰۱
۲٥	منطبق بودن محتوای انتخاب شده با نیازهای دانشجویان	۳/۲٦±۱/۲۳	۲/۰٥۰	۸۹	۰/۰٤۳
۲٦	تخصص بر موضوع و محتوا	۳/٥۱±۱/۱۰	٤/۳۹۲	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۲۷	بهره‌گیری از روش‌های متنوع تدریس	۳/۲۰±۱/۱٤	۱/٦٥۹	۸۹	۰/۱۰۱
۲۸	ارایه مطالب به صورت پیوسته و مفهوم‌دار	۳/٤۳±۱/۱٤	۳/٥۹۹	۸۹	۰/۰۰۱
۲۹	اهمیت دادن به مشارکت دانشجویان	۳/٦٥±۱/۰۱	٦/۱۰٦	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۳۰	سازماندهی مناسب موضوعات درسی در قالب طرح درس ترمی	۳/۰۲±۱/۱۰	۰/۱۹۱	۸۹	۰/۸٤۹
۳۱	استفاده از روش‌های تدریس، به شکلی هماهنگ با اهداف و محتوا	۳/۳۳±۱/۰۸	۲/۹۲٥	۸۹	۰/۰۰٤
۳۲	توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان	۳/۱۱±۱/۰۹	−۱/٤٤٥	۸۹	۰/۱٥۲
۳۳	شناخت نیازهای دانشجویان	۳/۱۲±۱/۱۰	۱/۰٤٥	۸۹	۰/۲۹۹
۳٤	تلاش برای شناخت تجارب و آموخته‌های قبلی دانشجویان	۳/۳۰±۱/۱٥	۲/٤٦۲	۸۹	۰/۰۱٦
۳٥	ماهر بودن در ایجاد انگیزه	۳/۳۱±۱/۰۱	۲/۹۱٤	۸۹	۰/۰۰٥
۳٦	تقویت متوازن حیطه‌های شناختی، عاطفی و عملکردی یادگیرندگان	۳/٦٥±۱/۰۱	−۳/۰۱۸	۸۹	۰/۰۰۳
۳۷	توجه مطلوب به بازخوردهای منعکس شده از سوی دانشجویان	۳/٤۲±۰/۹۹	٤/۰۲۹	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۳۸	ارزشیابی هماهنگ با اهدف آموزشی	۳/٤۸±۱/۱۷	۳/۹٥۳	۸۹	<۰/۰۰۰۵
۳۹	رعایت عدالت در ارزشیابی	۳/٥۰±۱/۰۸	٤/۳۷۸	۸۹	<۰/۰۰۰۵
٤۰	تعیین روش ارزشیابی از قبل	۳/٦۲±۱/۰٤	٥/٦٥۰	۸۹	<۰/۰۰۰۵
٤۱	استفاده از نظام تشویقی مناسب برای اداره رفتار دانشجویان	۳/۳۲±۱/۰۹	۲/۷۷۹	۸۹	۰/۰۰۷
٤۲	بهره‌گیری از ارزشیابی تکوینی	۳/۳۲±۱/۰۸	۲/۸۰٦	۸۹	۰/۰۰٦
٤۳	تعیین وقت برای بررسی برگه‌ها و اعتراضات احتمالی	۳/۲۷±۱/۰۱	۲/۲۸۸	۸۹	۰/۰۲٥
٤٤	حضور به موقع در کلاس	۳/٤۸±۱/۰٦	٤/۳٦٥	۸۹	<۰/۰۰۰۵
٤٥	اهمیت دادن به انجام حضور و غیاب	۳/۷۱±۱/۰٤	٦/٤۷۹	۸۹	<۰/۰۰۰۵
٤٦	رعایت مدت زمان قانونی کلاس	۳/٦٦±۱/۱۰	٥/۷٤۱	۸۹	<۰/۰۰۰۵
٤۷	مطابقت تکالیف تعیین شده با اهداف آموزشی	۳/۳٥±۱/۰۷	۳/۱٤۱	۸۹	۰/۰۰۲
٤۸	متعهد بودن نسبت به آیین‌نامه‌های دانشگاه	۳/۹۲±۱/۰٥	۸/۳۱۸	۸۹	<۰/۰۰۰۵

اشراف بر محتوا

تسلط بر روش های تدریس

شناخت وجوه مختلف

ارزشیابی استاندارد

رعایت قوانین آموزشی

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

بحث

ارزیابی عبارت است از تعیین میزان موفقیت اساتید در رسیدن به اهداف آموزش و ارزیابی اخلاق حرفه‌ای تدریس اساتید فرآیندی است که هدف آن بهبود کیفیت تدریس و افزایش ارتقای آموزش در اکثر دانشگاه‌ها می‌باشد. در این مطالعه که با هدف ارزیابی ابعاد اخلاق حرفه‌ای تدریس اعضای هیات علمی از دیدگاه دانشجویان دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه شاهد انجام شد، نتایج نشان دادند که نگرش دانشجویان این دانشگاه به ابعاد اخلاق حرفه‌ای تدریس اساتید به طور کلی بالاتر از متوسط انتظار است. این نتایج با یافته‌های پژوهش آقاخانی و همکاران (۸) مطلبی‌فرد و همکاران (۱۱)، درگاهی و همکاران (۳۷) و کمپل (۳۸) همسو است. آقاخانی و همکاران گزارش کرده‌اند که از نظر نمونه آماری، رعایت استانداردهای اخلاقی در تدریس مهم و پراهمیت جلوه می‌کند چرا که اساتید نقش الگویی مهمی در تربیت مطلوب دانشجویان دارند. مطلبی فرد و همکاران گزارش کرده‌اند که نمونه آماری، ابعاد کارآمدی در ارایه‌ی محتوا، فضای بحث مناسب، ارزشیابی مناسب و احترام به مقررات دانشگاه را در حد زیاد و خیلی زیاد ارزیابی نمودند. درگاهی و همکاران و کمپل نیز در پژوهش خود گزارش کرده اند که از نظر نمونه‌ی آماری ابعاد اخلاقی در وضعیت نسبتا مطلوبی قرار دارند. اما نتایج حاصل با پژوهش‌های فرمهینی‌فراهانی و ضیائیان علیپور (۹) و هامریک (۳۹) در بخش تسلط بر روش‌های مختلف تدریس ناهمسو است، این ناهمسویی ممکن است ناشی از متوازن نبودن امکانات آموزشی (فضا، زمان و تجهیزات آموزشی) و ماهیت خاص برخی از رشته‌های تحصیلی بررسی شده بین محققان باشد.

در قسمت دوم پژوهش مشخص شد که ترتیب اولویت رعایت مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای تدریس توسط اعضای هیات علمی از دیدگاه دانشجویان عبارتند از: متعهد بودن نسبت به آیین‌نامه‌های دانشگاه، پرهیز از شوخی‌های زننده، توجه به امانت‌داری از بیت‌المال در استفاده از ابزارهای آموزشی، اهتمام به حسن خلق، اهمیت دادن به انجام حضور و غیاب، برخورداری از روابط انسانی خوب، داشتن انگیزه کافی برای تدریس، برخورداری از عزت نفس مطلوب، رعایت مدت زمان قانونی کلاس، متعهد بودن نسبت به حفظ اسرار دانشجویان، اهمیت دادن به مشارکت دانشجویان، تقویت متوازن حیطه‌های شناختی، عاطفی و عملکردی یادگیرندگان، استفاده از شواهد پژوهشی برای تبیین مواضع تئوری، تعیین روش ارزشیابی از قبل، دوری جستن از توبیخ و سرزنش، تدریس موضوعات بدون گزینش شخصی، استقبال از تصمیم‌گیری‌های جمعی، استفاده نکردن از دانشجویان جهت انجام امور شخصی، التزام عملی به ارزش‌های دینی، زیر سؤال نبردن عملکرد سایر اساتید، توأم بودن بازخوردها با سعه صدر، برقراری ارتباط افقی مناسبی بین مباحث درسی مختلف، تخصص بر موضوع و محتوا، رعایت عدالت در ارزشیابی، ارزشیابی هماهنگ با اهدف آموزشی، حضور به موقع در کلاس، داشتن بینش و بصیرت کافی نسبت به رفتار دانشجویان، عدم برقراری تبعیض جنسیتی در برخورد با دانشجویان، ارائه مطالب به صورت پیوسته و مفهوم‌دار، تسلط به شیوه‌های تحلیل و انتخاب محتوا، توجه مطلوب به بازخوردهای منعکس شده از سوی دانشجویان، مطابقت تکالیف تعیین شده با اهداف آموزشی، استفاده از روش‌های تدریس، به شکلی هماهنگ با اهداف و محتوا، امکان دسترسی در ساعات غیر درسی، استفاده از نظام تشویقی مناسب برای اداره رفتار دانشجویان، بهره‌گیری از ارزشیابی تکوینی، انتقادپذیر بودن در برابر اظهارات دانشجویان، ماهر بودن در ایجاد انگیزه، تلاش برای شناخت تجارب و آموخته‌های قبلی دانشجویان، تعیین وقت برای بررسی برگه‌ها و اعتراضات احتمالی، منطبق بودن محتوای انتخاب شده با نیازهای دانشجویان، بهره‌گیری از روش‌های

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

متنوع تدریس، توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان، سازماندهی مناسب موضوعات درسی در قالب طرح درس ترمی، برقراری ارتباط عمودی مناسبی بین مباحث درسی مختلف، توجه به آراستگی ظاهری خویش و مسوولیت‌پذیری نسبت به دانشجویان. بسیاری از مولفه‌های نامبرده شده همچون متعهد بودن نسبت به حفظ اسرار دانشجویان، داشتن روحیه تحمل و سعه صدر، رعایت عدالت در ارزشیابی و عدم تحقیر دانشجویان از مواردی هستند که توسط محققان دیگر نیز به آن‌ها توجه شده است، آنان نیز تدریس را به مثابه حرفه‌ای تلقی می‌کنند که ماهیتی اخلاقی دارد و رعایت مولفه‌های اخلاقی اشاره شده را لازمه تدریس تلقی می کنند (٤٠). همچنین بررسی میزان رضایت دانشجویان در مورد سایر مولفه‌های اولویت بندی شده حاکی از آن است که برای بیش‌تر آنان اعتماد به نفس، شخصیت و متانت، خوش اخلاقی، نظم و میزان علاقه استاد به تدریس از اهمیت بالایی برخوردار است. به نظر می‌رسد در امر تدریس نه تنها آموزش استاد، بلکه شخصیت و منش و رفتار او در کلاس می‌تواند در افزایش شور و شوق و انگیزه دانشجو برای یادگیری و در نهایت ارتقای کیفیت آموزش بسیار موثر باشد. اساتید سرزنده و با شور و شوق و پرانگیزه می‌توانند بیش‌ترین یادگیری را در دانشجویان ایجاد نمایند. به طور کلی دانشجویان به اساتیدی که صمیمی، برون‌گرا و علاقه‌مند به تدریس هستند، نمره ارزیابی بالاتری می‌دهند (٤١). اساتید با این ویژگی باعث افزایش انگیزه دانشجویان برای میل به پیشرفت و موفقیت می‌شوند. پژوهش علی‌اصغرپور و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی تهران نشان می‌دهد که مهارت در مولفه‌هایی مانند سازماندهی مطالب، آمادگی استاد، قدرت بیان و جدیت و منصفانه بودن نمره‌دهی از نظر دانشجویان با اهمیت است (٤٢). مطالعه برگمن و همکاران در دانشگاه سین‌سیناتی نیز نشان می‌دهد که دانشجویان به مهارت‌های ارتباطی و توانایی حرفه‌ای استادان اهمیت بیش‌تری می‌دهند (٤٣). در این مورد سپاهی و همکاران در پژوهش خود تسلط بر موضوع درس و برقراری ارتباط با دانشجو را از نظر دانشجویان با اهمیت گزارش کرده‌اند (٤٤).

نتیجه گیری

بر اساس یافته‌های تحقیق، وضعیت اخلاق حرفه‌ای تدریس اساتید مطابق با مهم‌ترین ابعاد آن بالاتر از متوسط ارزیابی شد که در صورت تهیه و تدوین منشور اخلاق حرفه‌ای تدریس توسط مسوولین امر و صاحب‌نظران از یکسو و گنجاندن آن در محتوای برنامه‌های درسی ضمن خدمت اساتید از سوی دیگر می‌تواند بهبود یابد.

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر این است که به منظور جمع‌آوری اطلاعات مورد نظر فقط از پرسش‌نامه استفاده شد، این در حالی است که روش‌هایی مثل مصاحبه و مشاهده ممکن بود نتایج متفاوتی را آشکار سازد. با توجه به این که این پژوهش در دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه شاهد انجام شده است، به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که این تحقیق در سایر دانشکده‌ها و دانشگاه‌ها به ویژه دانشگاه‌های سراسری، دانشگاه آزاد اسلامی و مؤسسات غیر انتفاعی نیز انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهشی در خصوص عوامل مؤثر بر بهبود اخلاق حرفه‌ای تدریس در نظام آموزش عالی صورت گیرد و دوره‌های آموزشی در این خصوص برگزار گردد تا بستری فراهم شود که گروه‌های آموزشی در تعامل و گفتگو در خصوص ابعاد و مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای تدریس به نقد و بررسی بپردازند.

تقدیر و تشکر

بدین وسیله از کلیه‌ی مسوولین محترم و دانشجویان فرهیخته دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه شاهد تهران که ما را در انجام این‌پژوهش‌یاری نمودند، تشکرو قدردانی‌به عمل می‌آید.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

References

1- Assadullahi P, Afshari P. The comparison of tutors' and students' opinions in respect to present academic condition. *Iran J Med Educ*. 2002; 3(2): 5-14. [Persian]

2- Dadkhah B, Mohammadi AM, Mozafari N, Mohammadnejad S, Molaei B, Dadkhah D. The characteristics of good faculty member based on view points of Ardabil univesity of medical sciences students. *J Ardabil Univ Med Sci*. 2010; 11(4): 44-50. [Persian]

3- Ghadami A, Salehi B, Sajadi S, Naji H. Students' points of view regarding effective factors in establishing communication between students and faculty members. *Iran J Med Educ*. 2007; 7(1): 149-154. [Persian]

4- Mobashery M, Khosravi SH, Deris F, Taheri Z, Taji F, Mardanpour E. Characteristics of a good teacher in terms of students of health school in shahrekord university of medical sciences. *Med Educ J*. 2011; 3(2): 1-8. [Persian]

5- Izadikhah A, Changiz T, Yamani N, Mirshahjafarey I. Developing codes of ethics for clinical medicine educators. *J Med Ethics Hist Med*. 2013;6(1):37-52. [Persian]

6- Morris L, Wood G. A model of organizational ethics education. *Eur Bus Rev*. 2011; 23(3): 274-286.

7- Sarmadi M, Shalbaf A. The professional ethics in TQM. *Ethic Sci Technol*. 2007; 2(3-4): 99-110. [Persian]

8- Aghakahni N, Sharif F, Sharifnia H et al. Survey of nursing students views regarding professors adherence to professional ethics in shiraz university of medical sciences. *J Educ Ethics Nurs*. 2013;2(3) :41–6. [Persian]

9- Farmahini Farahani M, Ziaeiyan Alipour F. Faculty members teaching quality based on the Mycourse scale from the student's viewpoint. *Biomonthly Educ Strateg Med Sci*. 2012;5(13): 157-61. [Persian]

10- Imanipour M. Ethical principles in education. *Iran J Med Ethics History Med*. 2012; 5(6): 27–41. [Persian]

11- Motallebifard A, Navehebrahim A, Mohsen Zadeh F. Recognizing professional and ethical indicators in university teaching from the perspectives of postgraduate students: a qualitative approach. *Ethic Sci Thehnol*. 2012; 6(3): 1–9. [Persian]

12- Ghorbani R, Aghajani S, Heidari Fard M, Andadeh F. Investigation of semnan medical university of nurse and college students viewpoint toward futures of a good academy master. *Koomesh*. 2008; 12(3): 23-34. [Persian]

13- Sharifian F, Nasr A R, Abedi LO. Indicators of effective teaching in universities and institutions of higher education and its realization in science. *Stud sychol J*. 2011; 8(1): 7-11. [Persian]

14- Soltanzadeh V, Amrahi A, Esm Hosseini Gh.R. Situation of the professional ethics standards of faculty members in the viewpoint of nursing students. *Biomonthly Educ Strateg Med Sci*. 2014; 7(1): 19–23. [Persian]

15- Amrahi A, Soltanzadeh V, Esm Hosseini

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

Gh.R. Teaching ethics of faculty members situation from the viewpoints of nursing students. *Biomonthly Educ Strateg Med Sci*. 2014; 7(4): 235–240. [Persian]

16- Kazempour Z, Ashrafi Rizi H,Taheri B. The attention rate of librarians in isfahan university of medical sciences and isfahan university to professional ethics based on ethical codes of iranian university librarians. *Health Inf Manag*. 2011; 8(6): 795-806. [Persian]

17- Azizi N. Professional ethics in higher education: a reflection on strategy of improvement of ethical standards in university education. *J Strateg Cult*. 2008; 1(8) :208–209. [Persian]

18- Peyman H, Zarian A, Sadeghifar J, Alizadeh M, Yaghubi M, Yamani N & et al. Characteristics of a capable university teacher from the students' point of view. *Iran J Med Educ*. 2011; 10(5): 1131-39. [Persian]

19- Ferasatkhah M. Code of ethics promotes higher education. *J Ethics Sci Technol*. 2006;1(4):13-27. [Persian]

20- Sobhaninejad M, zamani manesh H. Identifying dimensions of effective teacher and validating its components by high school teachers in yasooj. *J Curriculum Stud*. 2011; 9(32): 68–81. [Persian]

21- Najimi A, Sharifirad G, Amini MM, Meftagh SD. Academic failure and students' viewpoint: the influence of individual, internal and external organizational factors. *J Educ Health Promot*. 2013; 2(1): 22-29. [Persian]

22- Zohoori A, Eslaminejad T. Teachers, effective teaching criteria as viewed by the students of kerman university of medical sciences. *Iran J Med Educ*. 2004; 4(2): 65-70 [Persian]

23- Mazloomi S, Ehrampoosh MH, Kalantari M, Karimi H. A good professor characters as viewed by student of yazd medical university. *Iran J Med Educ*. 2000; 8(2): 109-14. [Persian]

24- Moezi M, Shirzad H, Zamanzad B, Roohi H. Evaluation process in viewpoints of academic staff and students in shahrekord university of medical sciences. *J Shahrekord Univ Med Sci*. 2010; 11(4):63–88. [Persian]

25- Ghafourian BM, Shakournia AH, Elhampour H. The opinions of academic members of ahwaz UMS about the effectiveness factors on their evaluation score variations. *Strides Dev Med Educ*. 2006; 3(1): 19-25. [Persian]

26- Borhani F, Alhani F, Mohammadi E, Abbaszadeh A. Nursing students perception of barriers of acquiring professional ethics: a qualitative research. *J Med Ethics Hist Med*. 2011; 2(3):27–38. [Persian]

27- Amini M, Honardar M.The view of faculties and medical students about evaluation of faculty teaching experiences. *Koomesh*. 2007; 9(3): 171-177. [Persian]

28- Zarghami S, Ramazani A. Ethical fundamentals and principles of teacher-student relations on the basis of a comparative analysis and critical Study of viewpoints of existence philosophers. *J Strateg Cult*. 2008; 1(8): 91–114. [Persian]

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

29- Mazloomy Mahmood Abad S, Rahaei Z, Ehrampoush MH, Soltani T. The characteristics of an expert faculty member based on view points of medical students – yazd, iran – 2008. *Hormozgan Med J*. 2010; 14(3): 223–6. [Persian]

30- Muna A, Elnemr M. Professionalism in medical education. *Sultan Qaboos Univ Med J*. 2010; 4(4): 25-28.

31- Alweshahi Y, Cook D. Domains of effective teaching process students perspectives in tow medical schools. *Med Teach*. 2009; 31(4):125–30.

32- Zdenek B, Schochor D. Developing moral literacy in the classroom. *J Educ Admin*. 2007; 45(4): 514–30.

33- Segoro W. The influence of perceived service quality, mooring factor, and relationship quality on customer satisfaction and loyalty. *Soc Behav Sci*. 2013; 81(28): 306-10.

34- Payne D, Pressley M. A transcendent code of ethics for marketing professionals. *Int J Law Manag*. 2013; 55(1): 55-73.

35- Birkelund R. Ethics and education, Sagepub. *Nurs Ethics*. 2000; 7(6): 472–81.

36- Boon HJ. Raising the bar: Ethics education for quality teachers. *Aust J Teach Educ*. 2011; 36(7): 76-93.

37- Dargahi H, Hamouzadeh P, Sadeghifar J, et al. Criteria assessment of a expect teacher for effective teaching. *payavard*. 2011; 4(3and 4): 91-8. [Persian]

38- Campbell E. The ethics of teaching as a moral profession. *Curriculum Inquiry*. 2008; 38(4): 357-85.

39- Hamric AB. Reflections on being in the middle. *Nurs Outlook*. 2001; 49(6): 254-7.

40- Pring R, Education as a moral practice. *J Moral Educ*. 2001; 30(2): 101-12.

41- Maroufi Y, Kianmanesh A, Mehr-mohammadi M, Aliasgari M. Evaluation teaching quality in higher education: Assessment of some visions. *J Curriculum Stud*. 2007; 2(5): 81–112. [Persian]

42- Aliasgharpour M, Monjamed Z, Bahrani N. Factors affecting students' evaluation of teachers: Comparing viewpoints of teachers and students. *Iran J Med Educ*. 2010; 10(2): 186–94. [Persian]

43- Bergman K, Gaitskill T. Faculty and student perceptions of effective clinical teachers: An extension study. *J Prof Nurs*. 1990; 6(1): 33–44.

44- Sepahi V, Karami Matin B, Memar Eftekhary L, Rezaei M, Sabour B, Sadeghi E et al. Factors affecting teachers' evaluation from the viewpoint of the students' at Kermanshah University of Medical Sciences. *Edu R Med S*. 2013; 2(2): 20-6. [Persian]

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]

An Assessment of Faculty Members' Professional Ethics from Students' Viewpoint in Medical School of Shahed University

Najafi H[1], Maleki H[1], Farmahini Farahani M[2], Jafari Harandi R[3]

[1] Dept. ofCurriculum Studies , Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabaei Univeristy, Tehran, Iran
[2] Dept. of Education Sciences ,Faculty of Humanities, Shahed Univeristy, Tehran, Iran
[3] Dept. of Education Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Qom Univeristy, Qom, Iran

Corresponding author: Najafi H, Dept.of Curriculum Studies, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabaei Univeristy, Tehran, Iran

Email: hnajafih@yahoo.com

Received: 12 May 2015 ***Accepted:*** 4 Oct 2015

Background and Objective: Any jobs contain ethical codes that are proportional to their special structure and are called professional ethics. University professors, who are responsible for education and training of students, should be aware of their professional ethics and by making commitment to them, guarantee safety of teaching-learning process. This study was conducted to assess faculty members' professional ethics from students' viewpoint of medical school of Shahed University.

Materials and Methods: This descriptive-sectional study involved 90 students who were selected by stratified random sampling. Research tool was a researcher made questionnaire containing 6 components and 48 items and its content and face validity were approved by experts and its reliability was determined 0.92 by Cronbach's alpha coefficient. Data analysis was carried out using SPSS 20 statistical software and through descriptive statistics and one-sample-T test.

Results: professors' characteristics (3/40±0/71), mastery of subject (3/39±0/79), mastery of teaching methods (3/33±0/86), recognition of different aspects of learners (3/04±0/82), standard evaluation (3/42±0/86) and commitment to university regulations (3/63±0/83) which are different dimensions of faculty members' professional ethics, were evaluated higher than the average level.

Conclusions: Endeavoring to prepare and codify professional ethics charter in universities with collaboration of authorities and experts on the one hand and putting them in curriculum content of in-service teachers on the other hand can help much to improve faculty members' teaching method.

Keywords: Professional ethics and teaching, Faculty members, Students' perspective

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.21.7.4]